

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

**Віталій Бондарчук,
Ярослава Бондарчук**

ІСТОРІЯ ХРАМУ СВ. ФЕДОРА ОСТРОЗЬКОГО

Острог – 2008

УДК 264-931(091)(477.81)

ББК 86.37

Б 81

Рецензенти:

Пасічник І.Д. – доктор психологічних наук, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Жуковський В.М. – доктор педагогічних наук, професор Національного університету «Острозька академія»;

Трофимович В.В. – доктор історичних наук, зав. кафедри історії Національного університету «Острозька академія»;

Ковалів В.Й. – настоятель римо-католицької церкви Успіння Пресвятої Богородиці в Острозі;

Манько М.П. – вчений секретар Історико-культурного заповідника м. Острога.

Бондарчук Віталій, Бондарчук Ярослава.

Історія храму святого Федора Острозького. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2008. – 112 с.

У книзі висвітлюються різні періоди історії храму: від 1750 р., коли у храмі розміщувався костел св. Трійці братів-капуцинів, до сьогодні, коли храм став діючою церквою Київського патріархату. Особлива увага приділяється періоду 1867-1937 рр., коли храм був православною церквою Кирила і Мефодія.

Головна ідея книги – толерантне взаємовідношення різних релігійних концепцій. Призначена для широкого кола читачів.

© В. Бондарчук, Я. Бондарчук
© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2008

Час швидкоплинний. Він може безжалісно стерти все те, що створила своїми руками людина. Лише деякі архітектурні творіння рук людських він щадить і не прикладає до них свою руйнівну силу. Ми називаємо їх монументальною архітектурою. І якось не дивно, що найбільшу частку в ній представляють споруди культового релігійного характеру: храми, собори, мечеті та ін. Адже саме вони змогли найбільш повно поєднати дві такі різні сторони людського життя: духовну та матеріальну. Храм завжди будували за найновішими технологіями і з найдосконаліших матеріалів. Будь-який храм, збудований він у XVIII чи у XX столітті, можна з впевненістю назвати уособленням вершини архітектурної думки тієї чи іншої епохи. Недарма ж першою кам'яною спорудою в Києві була Десятинна церква. У будівництво храму люди вкладали весь свій талент і вміння. Саме тому нині ми захоплюємося Нотр Дам де Парі, собором Св. Петра, Софією Київською... Храм часто був для людей їхньою "останньою цитаделлю" – про це свідчить доля Десятинної церкви та бійниці Богоявленського собору в Острозі. І це не лише з матеріальної сторони, але й з духовної. Храм є безумовно тим місцем, про яке люди майже завжди мають позитивну думку. У храмі всі, навіть найноровіші і наймогутніші, стають тихими і покірними. Храм – єдине місце, де кожна людина може дізнатися про свій справжній стан душі. У храмі найчастіше трапляються різні чудеса та зцілення. Саме до храму ми ходимо, щоб вкотре пересвідчитись, що перебуваємо під захистом Великої Сили, яка є непідвладною всемогутньому Часові. Більшість освічених людей вже давно не розглядають храм, як споруду, у якій певна релігійна організація здійснює культові обряди. Вони надають йому значно більшого всезагального значення і вва-

жають, що храм несе почесну і надскладну місію – місію духовного виховання людей. При цьому він піднімається вище від будь-яких конфесій та релігій, підкоряючись єдиній силі всемогутнього Духу. Та чи інша віра є лише зовнішньою формою виявлення дії цього Духу на людей. Для того, щоб пересвідчитися в цьому, не потрібно їхати далеко, до найвідоміших церковних споруд. Яскравим прикладом є приміщення храму в комплексі споруд Національного університету “Острозька академія”. Чого тільки не довелося пережити цій простій та скромній з виду будівлі XVIII ст. Зведена в 1750-1778 рр. видатним італійським архітектором Павлом Антонієм Фонтаною для монастиря братів менших капуцинів, до 1832 р. вона функціонувала як костел, названий іменем Святої Трійці. Після закриття костелу до 1865 року споруду використовували як військовий склад. Згодом храм пережив відродження у вигляді православної Кирило-Мефодіївської церкви та новий занепад в XX столітті, коли він був перетворений на спортивну залу. У 1994 р. приміщення храму, що перебувало у катастрофічному стані, разом з іншими будівлями колишнього монастиря капуцинів XVIII ст. було передано Вищому острозькому колегіуму – нині Національному університету “Острозька академія”. З дня свого відродження Острозька академія першою серед вузів України порушила найсуттєвішу проблему сьогодення – духовного виховання молоді на засадах християнської моралі, особливо важливу в наш час, коли духовна криза суспільства сягнула такої крайньої межі, що вважається “антропологічною катастрофою людства”. Девізом студентів Острозької академії стали крилаті слова, сформульовані ректором І.Д. Пасічником: “Глибокі знання і висока духовність”. Формування духовності особистості неможливе без чинного храму. Отже,

реставрація храму і перетворення його на чинну церкву стало одним з першочергових завдань, які мав вирішити ректорат академії. Розпочалась нова сторінка історії храму – історії його врятування та повернення йому релігійних функцій і статусу церкви. У 1998-2002 рр. приміщення храму було реставровано і почало виконувати функцію духовного центру академії: тут звучали церковні піснеспіви М.Березовського і І.Бортнянського, класична музика Й.Моцарта та Л.Бетховена, влаштовувались творчі виставки відомих сучасних іконописців та молодих митців. 30 жовтня 2005 р. приміщення Духовного центру академії знову набуло статусу чинного храму на цей раз Української церкви Київського патріархату. В урочистій обстановці його освятив патріарх УПЦ КП – Філарет.

Історія церкви, що відобразила складний процес духовного життя волинського краю, розвивалася по синусоїді, рухаючись то вгору, то вниз. Проте той дух і сила, які вона передавала всім людям, що відвідували її, з кожним роком та незалежно від обставин збільшували свій вплив лише по висхідній лінії. Саме цю ідею ми намагалися втілити на сторінках нашої книги.

Висловлюємо глибоку подяку всім, хто допоміг у написанні цієї праці: археологам О.А. Бондарчуку й О.Л. Позіховському за надання даних археологічних досліджень підземель костелу, ксьондзу Вітольду Коваліву та реставратору М.М. Бендюку за допомогу у виявленні цікавих фактів з історії храму. Особлива вдячність парафіянам Свято-Воскресенської церкви м. Острога за надані кошти для друкування книги. Сподіваємося, що ця праця буде цікавою для широкого кола читачів.

Зміст

Вступ	4
Костел Святої Трійці ордену монахів капуцинів	7
Кирило-Мефодіївський храм	19
Функції храму в ХХ столітті	37
Студентсько-викладацький храм імені Святого князя Федора Острозького	45
Храм Преподобного Федора Острозького – пам'ятка архітектури ХVІІІ ст.	51
Збірка іконопису храму імені Святого Федора Острозького	55
Післямова	107

Віталій Бондарчук, Ярослава Бондарчук

Історія храму св. Федора Острозького

Головний редактор *Пасічник І.Д.*

Технічний редактор *Свинарчук Р.В.*

Комп'ютерна верстка *Олексійчук К.О., Крушинської Н.О.*

Художнє оформлення обкладинки *Олексійчук К.О.*

Формат 42х30/4.

Папір офсетний. Друк різнографія.

Ум. друк. арк. 13,5. Гарнітура "PragmaticaC"

Наклад 100 прим.

Україна, 35800, Рівненська обл.,
м.Острог, вул. Семінарська, 2

Видавництво Національного університету "Острозька академія"